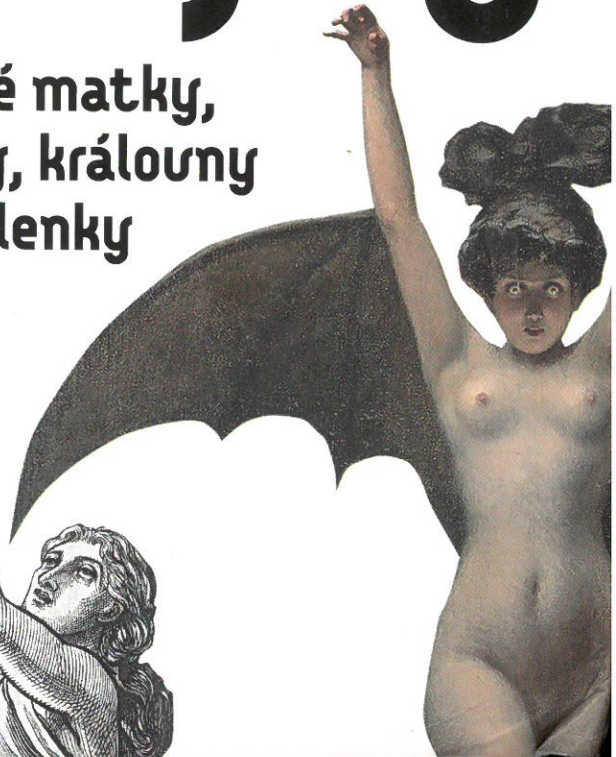
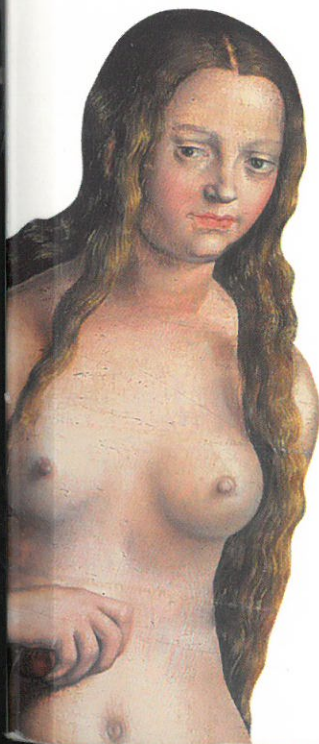

Jan Fingerland

Hebrejky

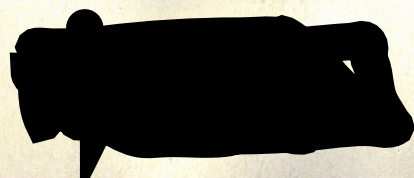
Biblické matky,
démonky, královny
i milenky

Jan Fingerland

Hebrejky

Biblické matky,
démonky, královny
i milenky

Předmluva pro ženy i ostatní lidi

Ženy tvoří polovinu lidstva, avšak v bibli představují ženské postavy jasnou menšinu. Přitom mnohým z nich bibličtí vypravěči přisuzují výraznou úlohu a i mnohé vedlejší postavy jsou zajímavějšími aktéry než jejich mužští protihráči, navíc jde často o plnokrevné literární charaktery. Taková je alespoň moje čtenářská zkušenost, kterou bych rád ve vši skromnosti předal čtenářům své knihy.

Není to dílo vědecké ani věroučné. Mnohem spíš jde o pokus číst biblické příběhy prizmatem kulturní historie, literární teorie, antropologie, psychologie nebo politologie. Zároveň odráží mé zjištění, jak dojemné a zajímavé jsou některé biblické postavy a osudy i po tisíciletích.

Ne všechny ženy, o nichž je tato kniha, byly národností „Hebrejky“, avšak všechny se staly hrdinkami textu, který byl psán v židovském prostředí, ať už hebrejsky, nebo v případě *Nového zákona* řecky.

Mnohé nebyly ani historickými osobami, vždy ale patřily do určité

epochy. Řazení jednotlivých kapitol respektuje proto biblickou chronologii, nikoli dobu sepsání příslušné knihy nebo pasáže. Logicky také údaje o narození a pobytu těchto žen jsou jen přibližné nebo hypotetické.

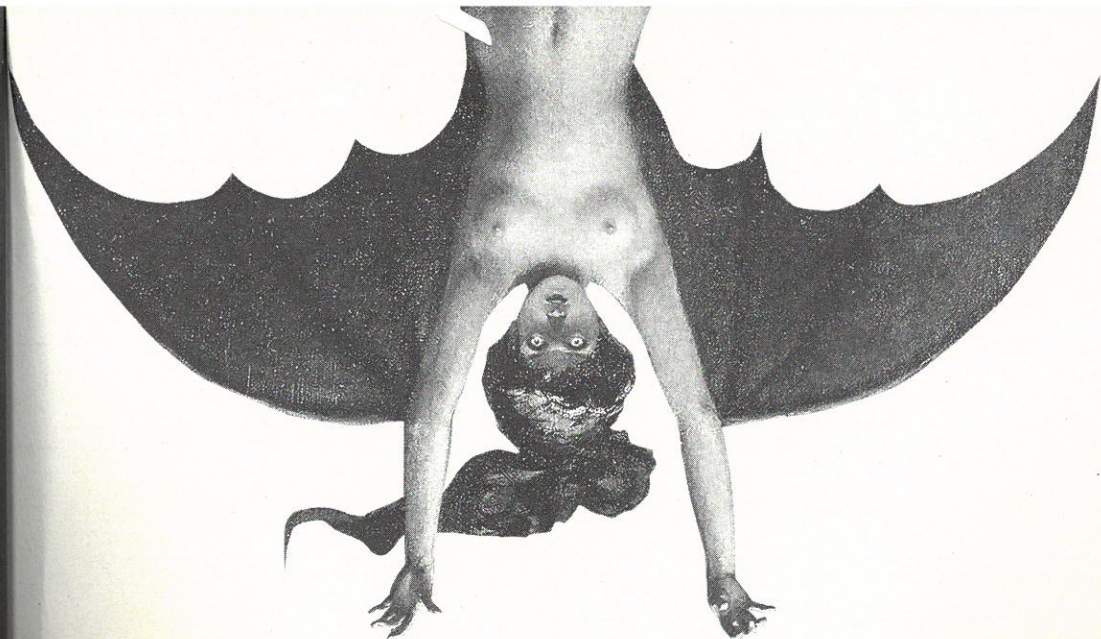
Zvědavý čtenář bude možná některá jména postrádat. Snad se na ně dostane někdy v budoucnu, třeba v dalším díle Hebrejek, ani bible nebyla napsána za den.

Během dlouhého procesu psaní jsem se často musel dívat na biblické události i svět kolem sebe očima „svých“ ženských postav. Získal jsem tak pošetilý dojem, že ženám díky tomu více rozumím. Snad s nimi zásluhou této zkušenosti alespoň lépe cítím.

Rád bych proto tuto knihu symbolicky věnoval několika důležitým ženám, jak jsem se s nimi během života postupně setkával:

mámě
sestře
neteři
ženě
a dceři

Autor

LILIT

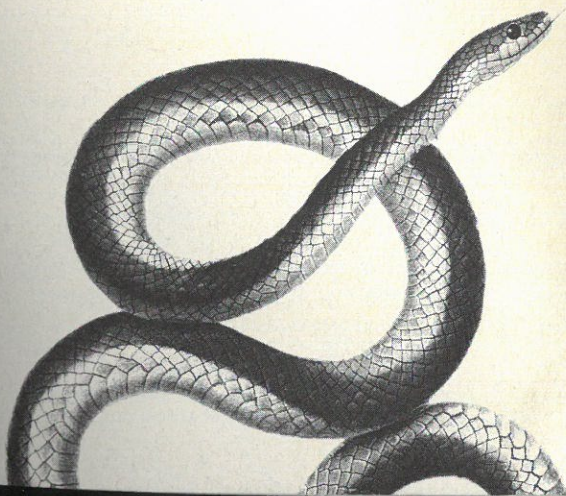
jméno: Lilit, Lilith

narozena: 4000 let stará mytologická postava

národnost: lidská, později démonka

místo pobytu: orientální pustina, lidské ložnice

kniha Genesis, kap. 1—2, kniha Izajáš, kap. 34

Člověk, nebo démon? Lilit byla obojí, vypadala jako žena, ale žila v pustině a jejími druhy byla divoká zvířata. Až postupně se přibližovala k lidským obydlím. Takto si ji představovali v Mezopotámii.

oká zvířata.

HRALOUNA NOCI (BURNEY RELIEF) / MEZOPOTÁMIE, 1800–1500 PŘED KRISTEM / BRITISH MUSEUM, LONDÝN

Jsou lidé, kteří věří, že Lilit byla první ženou biblického Adama, ještě před tím, než přišla na svět naše pramatka Eva. A to přesto, že Lilitino jméno v příběhu o stvoření člověka ani jednou nepadne. Objevuje se ale v jiných biblických pasážích, protože původně byla Lilit někým jiným než ženou z masa a kostí, totiž démonem, jenž děsil celé generace lidí.

U dámy na věku nezáleží, ale 4000 let přeče jen není málo. Zhruba tak dlouho provází lidstvo bytost, kterou známe jako Lilit nebo, jak se někdy přepisuje podle západních jazyků, jako Lilith. Dante Gabriel Rossetti o ní v básni napsal, že „je stále mladá, zatímco zem už zestárla“. Jako literární postava je vlastně mnohem starší než text hebrejské bible.

Víme o ní už ze starých babylónských amuletů, objevila se v různých podobách u Chetitů, Egypťanů, Řeků a dalších národů. Nejdříve vystupovala v roli okřídleného pouštního démona ženského pohlaví, ale postupně se posouvala blíž k lidským obydlím, až pronikla i do jejich ložnic. Do bible sice doklopýtala už značně pochroumaná, ale znovu se oklepala a v pozdějších židovských spisech povýšila právě až na první ženu Adamovu, ještě před pramatkou Evou.

Co je klíčem k její životaschopnosti? Pravděpodobně schopnost rozněcovat fantazii, hlavně mužskou. Dokázala hrát na skryté lidské touhy, ale i obavy. Díky tomu se ve zdraví doží-

la 21. století a bude tu jistě i v době, až tu nebudeme my.

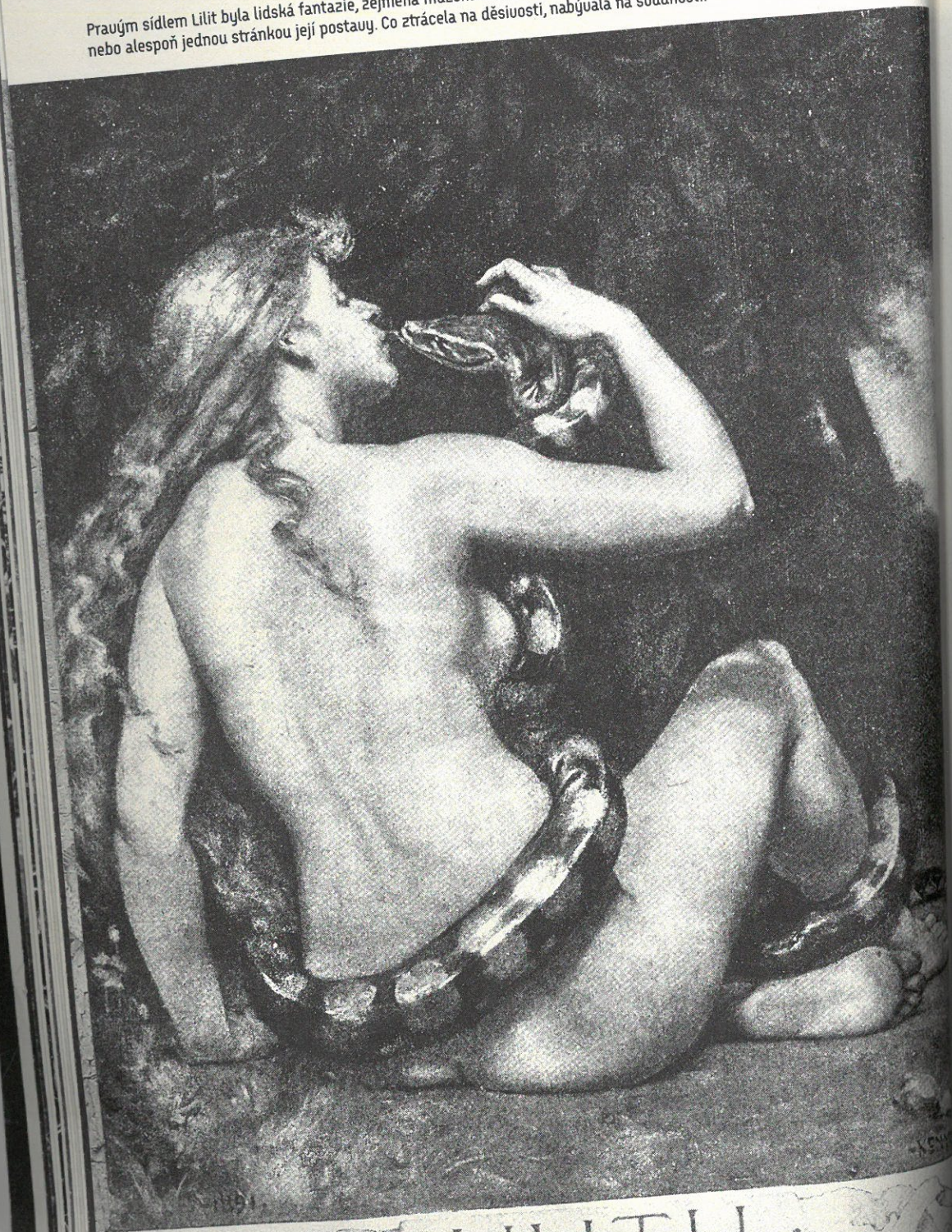
Nové začátky

Na počátku to na velkou kariéru femme fatale nevypadalo. Sumerská „Lilitu“ dostala své jméno buď podle vzduchu, v němž se pohybovala, nebo podle pouště, na které žila, což symbolizovalo její pravé místo v lidském vnímání. Byla to sexuálně frustrovaná a neplodná bytost. V sumerském eposu o Gilgamešovi král démonku jména Lilit zažene od posvátného stromu a ona „zkamenělá strachem prchla do pouště“.

Na starověkých vyobrazeních se objevuje ve společnosti sov (případně i lvů nebo hadů), což upomíná na její schopnost létat, již sdílela s dalšími obyvateli orientálního polo světa, ale také na její noční rejdení. Její jméno je zřejmě příbuzné se semitským slovem pro noc, například hebrejským *lajla*, jak se objevuje i ve jméně Samsonovy Dalily. Poselství je jasné: Lilit je tvor, který pochází z temnot a má povahu lovce.

V průběhu časů se měnila její kořist. Zprvu lidé věřili, že ohrožuje především ženy, zejména v kritických okamžicích jejich života, v době první menstruace, sňatku, ztráty panenství a porodu dítěte. „Ty, která létáš temnou místností, hned zmiz, okamžitě, Lilit!“ píše se na tabulce nalezené v dnešní Sýrii. Někdy před 2700 lety se tak někdo snažil Lilit zapudit tím, že vysloví nahlas její jméno.

Prauým sídlem Lilith byla lidská fantazie, zejména mužská. A vlastně měla hodně společného s biblickou Evou, nebo alespoň jednou stránkou její postavy. Co ztrácela na děsivosti, nabývala na sušdnosti.

LILITH

Jiná tradice ji vidí především jako svědkyni mužů. Na mezopotamských vyobrazeních vypadá jako vlnadná žinka. Nahá, s dlouhými vlasy a samozřejmě vybavená párem křídel. Úhledný dojem kazí jen pářátý na nohou. Což neznámá, že je ošklivá, ostatně její jméno může souviset i s *lalu* nebo *lulu*, tedy slovy pro potulování nebo smilnění. V Babylónii byla chápána jako doprovod bohyně Ištar, byla tedy možná něčím jako posvátnou nevěstkou.

Velká část staré orientální kultury je dnes zapomenuta. Do příštích věků se uchovaly obvykle jen ty postavy, koncepty a pojmy, které zaznamenali a předali dál autoři bible. Zároveň ale bible udělala s drtivou většinou bohů, bůžků, démonů a další podobné havěti krátký proces. Buď je zcela ignorovala, nebo je zesměšnila, popřela jejich moc, nebo je přinejmenším podřídila Hospodinu, jedinému Bohu.

Části těchto tvorů se podařilo tuto věroučnou čistku přežít, což platí i pro Lilit, i když ve velmi zředěné formě. Prorok Izajáš (asi 8.—6. stol. př. n. l.) líčí, jak pustá bude zem, která nechce uctívat Hospodina: bude dána hyenám, hadům a temným bytostem, jako je Lilit. Démonické krásavici vykazuje místo mimo lidský svět. Lilit ztělesňuje pustinu, chaos a tmu. Pozdější evropští překladatelé bible buď už vůbec nevěděli, o čem je u Izajáše řeč, nebo v nich budila takové obavy, že se snažili její pojmenování nějak obejít, třeba po-

mocí obratů jako „ječící sova“, „noční tvor“ nebo i Sibyla. Novodobý český ekumenický překlad cudně místo o Lilit mluví o „upíru“.

Lilit měla štěstí, že i Židé byli pověřiví a uchovali povědomí o démonech v mimobiblické kultuře. Velká část starověkých Židů navíc žila v Mezopotámii, kam je po porážce Judska odvedl babylónský král Nabukadnezar v 6. stol. př. n. l. Židé tak věřili i na „mimobiblickou“ Lilit, o čemž svědčí i *Talmud*, jenž byl sepsán právě v Mezopotámii, ale o celá staletí později. Podle talmudického traktátu *Eruvin* má Lilit dlouhé vlasy, traktát *Nida* dodává křídla. Lilit se vyznačuje zájmem o tělesné hříchy — připisuje se jí záliba v různých nepatřičných sexuálních praktikách.

Znovu se vynořuje v knize *Abeceda Ben Siry* asi z 10. století. Tato Lilit se vyznačuje vším, co se jí v průběhu věků přičítalo: Přináší lidem zkažení, může létat a má zájem o tělesné obcování. *Abeceda* ale přidává ještě jeden důležitý námět: je prý první ženou Adamovou, tou, která se vzepřela svému manželovi. Kde se vzal tento motiv a jak bylo možné sloučit ho s biblickým popisem, který o žádné ženě před Evou neví?

Anonymní středověký autor, skrývající se pod jménem starověkého mudrce Ben Siry, využil nesrovnalosti v popisu stvoření člověka, jež se v bibli objevuje dvakrát krátce po sobě. V 1. kapitole knihy *Genesis* se líčí, jak Hospodin stvořil člověka

Případ snědeného jablka měl pro některé čtenáře příchut ženského spiknutí. Nebo naopak pomsty zhrzené Lilit na Eué a Adamovi? Takto had u ženské podobě upadá na reliéfu v pařížské Notre-Dame.

„jako muže a ženu“, tedy zdánlivě obě pohlaví zároveň.

Ve 2. kapitole se však mluví o tom, jak byl první člověk osamělý, a proto mu Bůh vyrobil pomocnici z jeho vlastního žebra — ta pak dostala jméno Eva. Vysvětlením rozporu obou verzí může být, že jde o popis stvoření dvou různých žen a že před Evou žila s Adamem ještě jiná choť a tou byla podle Ben Siry právě Lilit. Myšlenka se v židovském prostředí ujala a postupně se objevovala i v křesťanských spisech. Nakonec zaznamenala úspěch v nečekaných oborech, od okultismu až po fantastické romány okořeněné erotikou.

Kdo s koho

Byl tu nicméně háček. Jestliže byla „první žena“ stvořena zároveň s mužem, nemohl jí být „první muž“ v ja-

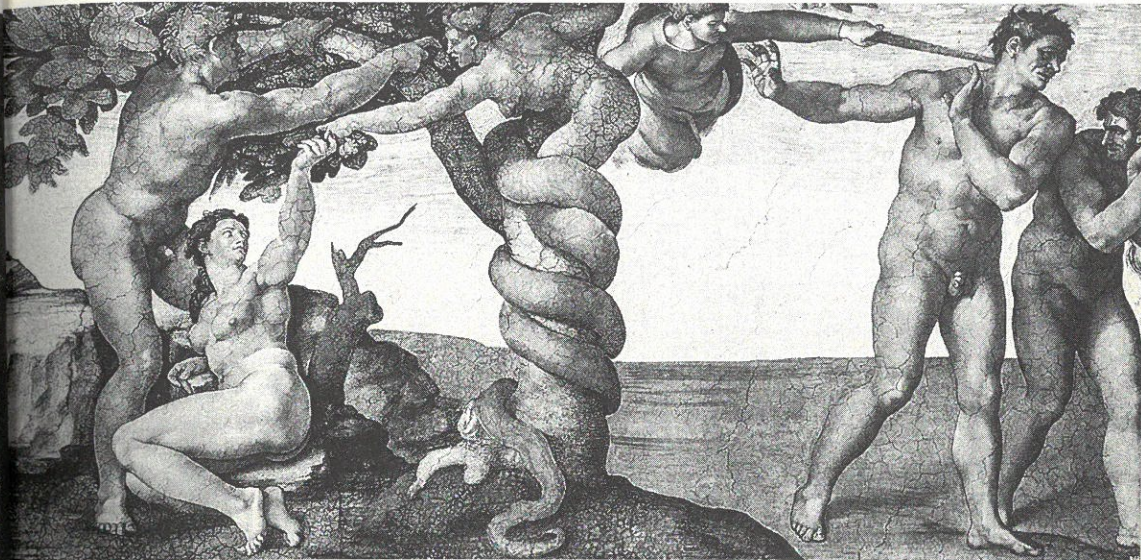
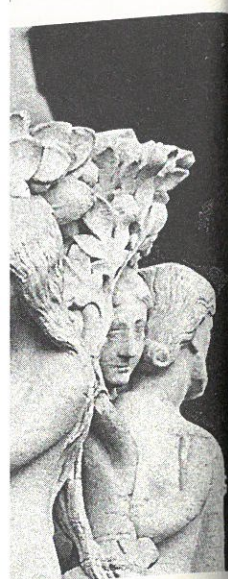
kémkoli smyslu nadřazený. Tak to chápala i samotná Lilit. Jak uvádí *Abeceda Ben Siry*, Adam a Lilit „spolu okamžitě začali bojovat“. Vedli spor o moc a postavení, což se týkalo i způsobu, jak spolu obcovali, protože Lilit prý při milování odmítala ležet pod Adamem.

Podřídít se nechtěl ani Adam, a tak Lilit dokončila svou vzpouru a přes zákaz vyslovila tajné jméno Boží, které má magickou sílu. V dobách jeruzalémského Chrámu ho směl vyslovit velekněz jen jednou za rok na Den smíření. Lilit tím potvrdila, že není hodná žít v ráji. Vyčtením Božího jména ovšem také získala schopnost létat a odletěla pryč — z ráje, od Adama i Hospodina.

Osamělý Adam žádal Boha, ať mu Lilit vrátí. Bůh pro ni poslal tři anděly, ale uražená družka se odmítla vrátit. Přitom čelila strašné hrozbě:

Také Michelangelo u Sixtinské kapli zobrazil rajského hada jako ženu. Had, jak ho popisuje kniha *Genesis*, ale není ďábel ani žena, mluví u mužské osobě jednotného čísla. Zde navíc jablko Evě aktivně podává.

msty zhrzené

lřazený. Tak to Lilit. Jak uvádí m a Lilit „spolu ovat“. Vedli spor í, což se týkalo u obcovali, pro- ilování odmítala

l ani Adam, a tak u vzpouru a přes ajné jméno Boží, ou sílu. V dobách chrámu ho směl jen jednou za rok Lilit tím potvrdila, ít v ráji. Vyřčením všem také získala a odletěla pryč — i Hospodina. žádal Boha, ať mu pro ni poslal tři an- á družka se odmítla elila strašné hrozbě:

MICHELANGELO / PRUOTNÍ HŘÍCH A UVYHNĚNÍ Z RÁJE / 1509, STROP SIXTINSKÉ KAPLE, URTIKÁN / UJHIMEDIA

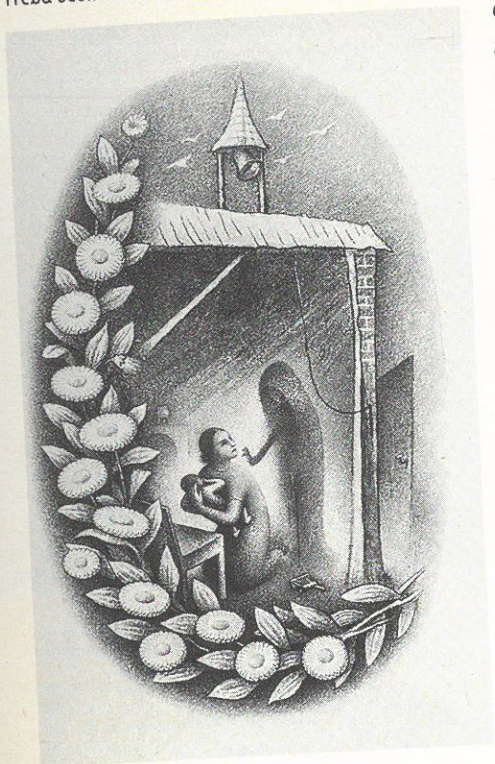
dokud zůstává mimo ráj, každý den zemře sto jejích dětí! Zatímco Lilit ještě jako starověký orientální démon vraždila prostě proto, že byla zlým duchem, ve středověkém židovském spise už vystupuje jako nešťastná bytost, jež reaguje na svou vlastní tragédii. *Abeceda Ben Siry* dodává, že Lilit pod tlakem slíbila, že nezabije to dítě, které bude chráněné amuletem, na němž bude napsáno její jméno.

Židovská lidová tradice soudila, že ve zvláštním ohrožení jsou dívenky do 20 dnů věku a chlapci do osmi dnů — pak už je chrání obřízka, symbol smlouvy s Hospodinem, jež se vykoná právě po tomto období. Lilit má zájem zejména o chlapce, odtud se zřejmě odvozuje i židovský zvyk dosud dodržovaný v ultraortodoxním prostředí, chlapcům poprvé stříhat vlasy až ve třech letech. Lilit

se totiž může splést a považovat hochy za děvčata.

Jiná tradice přisuzuje Lilit ještě další negativní roli. Své nástupkyni Evě se pomstila za to, že s ní už byl Adam spokojen. Vzala na sebe podobu hada a byla to ona, nikoli ďábel, kdo svedl Evu k prvnímu hříchu a přivodil na lidstvo pád a smrtelnost. Proto je na řadě vyobrazení biblického výjevu had zobrazena jako žena — tak to vidíme i na portálu pařížské Notre-Dame nebo na Michelangelově fresce. Hospodinova slova k hadovi „položím mezi tebe a ženu věčné nepřátelství“ tak získávají nový význam. Celá ošemetná záležitost s jablkem a jeho následky by se tak ještě více přesunula do oblasti vnitrozemského konfliktu, zatímco na straně pasivních účastníků by zůstali dva „muži“, Adam a Hospodin.

Lilit má mnoho příbuzných po celém světě.
Třeba českou Polednici, Klekánici nebo Rusalku.

Na Západě

Lilitina sexualita hrála významnou úlohu i v jiných ohledech. Kniha *Zohar*, tedy židovský mystický spis ze 13. století, například uvádí, že Lilit „putuje nocí, obtěžuje muže a způsobuje, že se znečišťují“. Jinými slovy Lilit je původkyně divokých mužských snů, v nichž vystupuje jako svůdná žena a svým obětím způsobuje výrony semene. To může dokonce vést k plození společných potomků s Lilit, totiž zlých duchů a démonů. Lilit je vlastně velmi promiskuitní, protože zaútočí na každého muže, který je ochoten podlehnout jejím svodům.

Tento motiv se objevuje už v *Talmudu*, v němž rabi Hanina v traktátu *Šabat* soudí, že muž „nemá spát sám v domě, protože se ho může zmocnit Lilit“. Jinde v *Talmudu* se píše, že zdrcený praotec Adam prý během období mezi smrtí druhého syna Ábela a narozením třetího Šéta fyzicky nežil s Evou. Během té doby neúmyslně zplodil mnoho duchů a mužských i ženských démonů. *Zohar* vybavil Lilit mužským protějškem Samaelem. Spolu prý plodili demony a hrozili, že zaplaví svět zlem. Bůh proto Samaela raději vykastroval! Právě proto musí Lilit vyhledávat osamělé muže, dráždit je vábivými představami a způsobovat jim poluci, díky níž se může rozmnožovat sama.

Lilit je promiskuitní, protože zaútočí na každého muže, který je ochoten podlehnout jejím svodům. To Lilit spojuje se sukubou, ženskou démonkou známou z křesťanských středověkých legend, ale také s genealogií sahající do staré Mezopotámie. Svě jméno získala z latinského *succubare* tedy ležet vespod, což ji odlišuje od Lilit, jež pod Adamem léhat nechtěla. Sukuba sváděla muže, zejména kněží a mnichy, aby se s nimi pohlavně stýkala a odvedla je od Boha případně aby je vyčerpávala anebo i zahubila. Jejím protějškem byl inkubus, démon, který kazil pro změnu mravy ctnostných žen. Tyto postavy kdysi zatěžovaly svědomí nejednoho svědomitého věřícího. Jménem inkuba u Goetha za

už v *Talmu-
a* v traktátu
má spát sám
může zmoc-
du se píše, že
prý během
ruhého syna
etího Šéta fy-
hem té doby
nnoho duchů
h démonů.
nužským pro-
opolu prý plo-
tili, že zaplaví
Samaela raději
roto musí Lilit
muže, dráždit
ivami a způso-
ky níž se může

í, protože zaúto-
který je ochoten
svodům. To Lilit
ženskou démon-
stánských středo-
také s genealogií
Mezopotámie. Svě
inského *succubare*,
což ji odlišuje od
nem léhat nechtě-
la muže, zejména
aby se s nimi po-
dvedla je od Boha,
vyčerpávala anebo
protějškem byl in-
terý kazil pro změ-
ných žen.
lysi zatěžovaly svě-
svědomitého věř-
nkuba u Goetha za-

klíná Faust Mefistofela. Později, při návštěvě reje čarodějnic, ďábel mluví i o Lilit: „Lilita, jen okem po ní hod'. Prvá Adamova choť. Je nebezpečná krása jejích vlasů... tou jestli dobnude si mladíka, pak do drahných ho nepropustí časů.“ (Překlad Otokara Fischera)

Také postavy slovanské mytologie, jako Rusalky nebo Májky, svým luzným zjevem lákaly muže do bažin. Muže sváděly do hlubin také starořecké sirény a byly vybaveny, podobně jako Lilit, nejen fyzickou přitažlivostí, ale i praktickými křídly. Zmíněné Lilitiny příbuzné lze vysvětlit jako projev mužského strachu z nekontrolované ženské sexuality, jež může vést k oslabení mužské energie nebo i smrti z vyčerpání. Stejně tak mohou být výrazem obav žen-manželek z jiných, nesezdaných žen, které zneužijí nejslabšího místa jejich manželů.

Jiný aspekt Lilitiny proměnlivé role je možné najít u klekání, jež cíhaly na neposlušné děti v době klekání, tedy zvonění k modlitbám ráno, v poledne a večer, v kritické zlomové okamžiky dne. Ještě mnohem podobnější byla starořecká Lamia, bývalá Diova milenka, jejíž děti zavraždila žárlivá Héra a svou sokyňu proměnila v polovičního plaza. Lamia se za to mstila tím, že pohlcovala lidské děti, pohybovala se v noci a vyznačovala se značným sexuálním apetytem. Na některých vyobrazeních měla křídla a sála jako upírka mužskou krev. Řekové a Ří-

mané proto začali považovat Lilit a Lamiu za tutéž osobu.

Sufražetka Lilit

Lilit byla v pomyslných dějinách lidstva první ženou, jež trvala na přirozené rovnosti s mužem — oba byli přece uděláni z hlíny, podle obrazu Božího a ve stejnou dobu. Proč by se necítila být rovnoprávná s mužem? Myšlenka, že se Lilit raději vzdala života v ráji, než aby se vzdala samostatnosti, v sobě skutečně obsahuje silný emancipační náboj.

Tento motiv nešel ani zmíněnému autorovi středověké knihy *Abeceda Ben Siry*. Líčí, jak Lilit s anděly, kteří jí mají přivést zpátky k manželovi, debatuje a argumentuje jako zkušený odborník na židovské právo. Například namítá, že se nemůže vrátit k manželovi, protože už mezitím obcovala s jiným mužem, totiž Samaelem. Spor v jistém ohledu vyhraje. Je příznačné, že oba, Lilit i Adam, nakonec opustí ráj, ale jen Lilit tak učiní z vlastní vůle. Také její schopnost létat vlastně znamená, že Adama předčila, protože on, stejně jako ona vyrobený z hlíny, zůstal k zemi nadosmrti uvázan a „v potu tváře dobývá svůj chléb“. V *Abecedě Ben Siry* navíc Lilit odletí nikoli do pouště, jak tomu bylo ve starých orientálních verzích, ale k Rudému moři! Právě tady začala svoboda Izraelitů během exodu, útěku z egyptského otroctví a cestě do zaslíbené země. Odchod do těchto míst je velmi vý-

mluvným symbolem získání svobody. A vzhledem k tomu, že je nakonec ponechána tam, kde chce sama přebývat, dá se mluvit o určitém vyrovnání s Bohem.

S Adamem nikdy k žádnému vyrovnání nedošlo. Tradiční pohled na Lilit v sobě nese stopy konfliktu archetypálního boje pohlaví nebo možná patriarchální autority s matriarchální touhou vymknout se kontrole a emancipovat se. Jungovsky orientovaná autorka Anna Lewantovská tvrdí, že Lilit se nechala ovládnout svým „animem“, svou mužskou stránkou, a místo snahy o dohodu — například střídání s Adamem v různých rolích — se raději poddala zlobě a vzpouře. Nepodlehl však i Adam své hašteřivé ženské stránce? Podle feminističtější orientované Janet Howe Gainesové není muž v tomto příběhu schopen se vyrovnat s touhou ženy po svobodě. Příznává ovšem, že ani Lilit není ochotná ustoupit, takže nakonec trápí oba. Paradoxní je, že středověká *Abeceda Ben Sira*, jež uvedla na scénu Lilit jako první Adamovu partnerku, možná vůbec nebyla myšlena vážně. Působí spíš jako drzá studentská satira na bibli, *Talmud* a rabínskou exegezi. O řadě posvátných věcí se vyjadřuje neuctivě, bez okolků rozebírá otázky, jako je masturbace nebo prdění. Sám údajný autor Ben Sira je vylíčen jako plod nelegitimního spojení proroka Jeremiáše s jeho vlastní dcerou — lépe by to nevymyslela ani sama Lilit.

Kdo se směje naposled

Vzpurná, nebo snad svobodomyšlná Lilit v pustině nezůstala a dnes nepotřebuje ani Samaela, ať už byl vykastrován, nebo ne. Jmenuje se po ní feministický časopis, hudební festival, který odevzdává výtěžek azylovým domům pro ohrožené ženy, nebo dobročinná burza, jež zisky odesílá na výzkum rakoviny prsu.

Moderní feministická interpretace obvykle zdůrazňuje Lilit jako jakousi amazonku s neuhasitelnou touhou po nezávislosti. Lilit-svůdkyně, stejně jako Lilit coby vražedkyně dětí a rodiček, je pro ni výplod mužské kultury nebo odraz temné stránky mužského myšlení.

Tažení za Lilitinu rehabilitaci zahájila v roce 1972 izraelsko-americká filmařka a novinářka Lilly Rivlinová článkem, jímž spustila lavinu nových a často pozoruhodných interpretací starého námětu. Například americká básnička Pamela White Hadasová ji v básni *Lilitina vášeň* ukazuje jako rozpolcenou bytost. Svobodomyšlná hrdinka nedokáže snášet jednotvárný a omezující řád, který vládne v ráji, a opustí ho. Zároveň se nemůže zbavit mateřských instinktů a snaží se být přítomná alespoň při porodech a pozorovat novorozené děti — avšak s tragickými důsledky. Vráti se proto ke „starému plešatému Bohu“, jenž ji kdysi vdechl život, a žádá jej, aby si ji vzal za ženu a vdechl jí tak život

Lilit bez problémů přečkala až do dnešní doby, z velké části jako postava popkultury. Americký komiks z roku 1974 ji vidí jako unadnou bělošku, ale poměrně uěrně připomíná i její orientální mytologické kořeny.

LILITH - THE FIRST VAMPIRE

SCRIPT BY TONY ISABELLA ART BY ERNIE CHUA

ACCORDING TO ANCIENT HEBREW LEGEND, LILITH WAS THE FIRST WIFE OF ADAM. THE COUPLE ARGUED FREQUENTLY OVER WHICH OF THEM WAS THE BETTER.

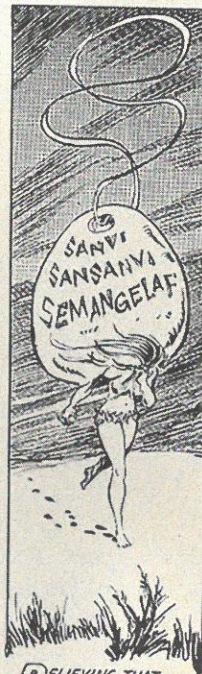
LILITH REFUSED TO SUBMISSIVELY AGREE THAT SHE WAS LESS THAN ADAM'S EQUAL AND LEFT HIM--DESPITE THE PLEAS OF THREE ANGELS: SANVI, SANSANVI, AND SEMANGELAF.

LILITH PAID A TRAGIC PRICE FOR HER LIBERATED DEFIANCE. THE ANGELS SLAUGHTERED THE CHILDREN SHE'D HAD BY ADAM.

AS A RESULT, LILITH CHANGED, BECAME VAMPIRIC, AND TRIED TO KILL THE CHILDREN OF ADAM AND HIS SECOND WIFE, EVE.

THE THREE ANGELS PREVENTED HER FROM CARRYING OUT HER REVENGE AND CONDEMNED HER TO WANDER THE EARTH FOREVER.

BELEIVING THAT LILITH WOULD PREY ON ALL EVE'S CHILDREN--THAT IS, ALL MANKIND--PEOPLE WORE AMULETS BEARING THE NAMES OF THE THREE ANGELS TO PROTECT THEMSELVES FROM HER.

FINIS

LILITH - THE FIRST VAMPIRE / MARVEL DUBEN 1974, USA

robodomysl-
stala a dnes
la, at už byl
Jmenuje se
opis, hudeb-
vzdává výtě-
pro ohrožené
á burza, jež
um rakoviny

interpretace
lit jako jakousi
celnou touhou
svůdkyně, stej-
ražedkyně dětí
výplod mužské
temné stránky

habilitaci zahá-
elsko-americká
a Lilly Rivlinová
stila lavinu no-
uhodných inter-
mētu. Například
Pamela White
sní Lilitina vašeň
polcenou bytost.
rdinka nedokáže
ý a omezující řád,
i, a opustí ho. Zá-
zbavit mateřských
se být přítomná
dech a pozorovat
— avšak s tragic-
Vrátí se proto ke
mu Bohu“, jenž ji
t, a žádá jej, aby si
vdechl jí tak život

znovu. Bůh odmítne a Lilit nemá jinou možnost než se vrátit na svou osamělou pouť světem.

Také proslulá židovská teoložka Judith Plaskowová sepsala svou vlastní verzi příběhu, vlastně „rabínský mýdraš“, v němž Lilit odmítne vykonávat místo Adama domácí práce a raději z Edenu odejde. Proto Bůh pro Adama vytvoří Evu. Lilit se ovšem cítí osamělá, a tak se snaží vrátit do ráje (nikoli k Adamovi), v čemž jí Adam všemi silami brání a Evu straší smyšlenými historkami o tom, jak Lilit ohrožuje těhotné ženy a děti. Jednoho dne Eva Lilit upozoruje na opačné straně zdi a začne se o ni zajímat. Nakonec se vyšvihne pomocí větve jabloně (tedy stromu velmi symbolického!) na druhou stranu. Obě ženy se poprvé setkají, zjistí, že mají mnoho společného, a sblíží se. Toto přátelství Lilit a Evy velmi mate a děsí nejen Adama, ale i samotného Boha. Oba se hrozí okamžiku, kdy se

ženy do rajske zahrady zase vrátí. Je to vlastně převrácení toho, jak věc podává kniha *Zohar*, podle které Lilit odešla poté, když viděla, jak nově vytvořená Eva k Adamovi přilnula. Lilit a Eva jsou pro kritičky protizenského vyznění mýtu o Lilit dvě rovnocenné bytosti, nanejvýš dva různé aspekty ženství. Není jisté, jestli by si Eva a Lilit rozuměly, kdyby se setkaly. Lilit je symbolem vzpoury, za kterou zaplatila vysokou cenu. Biblická Eva vystupuje jako submisivní bytost, zdánlivě smířená se svým nižším postavením. Jenže při bližším zkoumání se zdá, že dokázala s „patriarchálním“ Adamem zacházet mnohem efektivněji než její předchůdkyně. Až kvůli ní Adam porušil příkaz nejíst ze Stromu poznání, opustil ráj, vychovával děti a s námahou obdělával prokletou půdu, aby je uživil. V tomto ohledu pokorná Eva vzpurnou Lilit překonala a vlastně nad ní zvítězila.